

På spring med
Kierkegaard

En daseåbner i form af et filosofisk essay

Lise Sølund

Tilgnet Lasse, Rasmus og Anders

Lise Sølund

På spring med

Kierkegaard

– en dåseåbner i form af et filosofisk essay

Lise Sølund

På spring med Kierkegaard – en dåseåbner i form af et filosofisk essay

© Lise Sølund og Forlaget Alfa, 2008

Sats og omslag: Religionspædagogisk Center

Tryk: Narayana Press

ISBN 978-87-91191-50-3

Kopiering fra denne bog må kun finde sted på institutioner, der har indgået aftale med COPY-DAN og kun inden for de i aftalen nævnte rammer

Udgivet med støtte fra Carlsen-Langes Legatstiftelse

Forlaget Alfa
Frederiksberg Allé 10
1820 Frederiksberg C

www.ForlagetAlfa.dk

INDHOLD

Forord	7
Indledning	9
1. En overspringshandling	15
2. De statiske sidespring	27
3. Livets springture	47
4. Et springbræt til at finde sig selv	63
5. Et spring i tiden	83
6. At springe for livet	101
7. At springe ud	119
8. På spring for næsten	135
Afslutning	151
Tidstavle	158
Litteratur	159

FORORD

At finde sig selv er ingen selvfølge

EFTER I NOGLE ÅR AT HAVE CIRKLET omkring den store tænkers tanker og selv tænkt, som så mange gør, at Søren Kierkegaard kommer man aldrig til at forstå – og man kommer absolut ikke igennem hele hans forfatterskab – besluttede jeg alligevel at tage det spring, der for mig ikke alene betød en bevægelse ind i den eksistentiale filosofi, men også gav en selvforståelse, som jeg godt ville have haft, før jeg fyldte de 50 år. Ikke desto mindre er det aldrig for sent at finde sig selv, og jeg er også overbevist om, at Søren Kierkegaard har ret i, at det er den grundforudsætning, som det gode liv med andre og en selv hviler på. Jeg fik læst hele hans forfatterskab, og det var ikke spor kedeligt, vanskeligt eller uoverkommeligt, men aldeles inspirerende og forståeligt, hvorefter der skete det, som altid sker for mig, når jeg brænder for noget – jeg måtte indvie alverden i min nye indsigt. Måske bliver det ikke ligefrem alverden, men så en læserskare, der ligesom jeg har lyst til at forstå, hvad det er, den gode Søren eller den Søren Kierkegaard har på hjertet, når han anbefaler et liv, hvor vi handler af hjertets renhed.

At springe med Søren Kierkegaard er præcis dét, vi skal i denne bog, og det er ikke nogle tilfældige spring eller udefinerlige distancer, men derimod veldefinerede og velvalgte spring fra eksistens til eksistens, hvilket af og til fører til

nogle vældige kraftspring, som selv en dygtig gymnast kan have svært ved at udføre. Når livet er på dagsordenen, er intet niveau for højt og ingen tanker for dybe. Vi skal sætte småborgerens tilværelse på spidsen, nyde æstetikken med Don Juan og forføres af Johannes, men vi skal også på valg med etikeren Wilhelm, der ved, at ingen nydelser kommer før ydelser. Endelig skal vi flytte bjerge eller lade troen gøre det for os, for så er vi der, hvor afsættet til det største af alle spring tages. Det fører enten til en gevaldig dukkert på 70.000 favne vand, hvis tvivlen griber os undervejs eller en evighed af glæde, som kun findes i troen og opnås, når den nådige Gud står parat til at modtage den modige springer i sin favn. Dermed er der ikke stilstand, for livet er en dynamisk proces, hvor "Det individuelle Livs Historie gaaer fort i en Bevægelse fra Tilstand til Tilstand. Enhver Tilstand sættes ved et spring" (SV 6, 197). Derfor kan jeg kun anbefale, at læseren springer ud i det, og så håber jeg på, at det kan give blot lidt af den glæde, som jeg har haft ved at skrive linjerne om min helt, Søren Kierkegaard.

Lise Søelund, maj 2008

INDLEDNING

Originalitet er ofte et udtryk for genialitet

SØREN AABYE KIERKEGAARD BLEV AF SAMTIDEN ofte betragtet og flittigt karikeret som lidt af en original, men når man betænker, at der ved ordet original forstås noget ægte, oprindeligt eller en slags førsteudgave, så ville Kierkegaard formentlig være godt tilfreds med den karakteristik. For var der noget, han afskyede, var det kopier, efterligninger, eller det at ville være som andre, hvilket en original sjældent er. Måske er originalen nok lidt sær, som ordet også kan henvise til, og det måtte så i Kierkegaards øjne være prisen for at være sig selv; at være sin egen originalitet. Ordet kan imidlertid også gå i retning af genialitet, for hvor mange genier går der på et dusin, kunne man spørge? Igen et af de begreber, som Kierkegaard gik imod; at være et dusinmenneske, det vil sige, at man gik rundt og gjorde og gentog det, som andre havde begået forinden. Så var både originaliteten og genialiteten blevet væk i mængden eller offentligheden, og hiin enkelte ville ikke være til at skille fra hiin anden.

Bogens disponering er som følger:

I 1. *kapitel* følger vi den lille Søren, der fik tilnavnet Sok, fordi han spankulerede rundt i den slags sokker som hans far, hosehandler Michael Kierkegaard, solgte i sin forretning. Vi oplever også, at Søren allerede i skoletiden gør sig bemærket

som den lille tænker med greb om de store ord, hvilket kunne gøre både hans lærere og familie ganske mundlamme. På en måde er det lidt af en overspringshandling, han foretager, fordi han aldrig rigtig oplever sig selv eller af andre opleves som et barn, men nærmest springer barndommen over og hopper lige ind i det alvorlige voksenliv.

At være voksen er imidlertid ikke ensbetydende med, at man har fundet sig selv, så *kapitel 2* får til opgave at vejlede enhver i det projekt, der er gældende for hele livet, nemlig at indhente sig selv, og så findes der egentlig ikke rigtig nogen vejledning heri, for ingen andre kan være behjælpelig med den jagt, idet man så risikerer at finde alle andre frem for sig selv. Det er en afgørende pointe i Kierkegaards stadielære, at man godt kan gå rundt og være alt muligt andet end sig selv, for det er ikke ganske gennemskueligt, hvorvidt man putter sig i mængden som spidsborger eller ansvarlig etiker. Kun én kan vide det, og det er en selv, hvis man, om ikke har gennemskuet, så i hvert fald er blevet gennemsigtig for sig selv.

Helt krystalklart er det heller ikke, hvori Søren Kierkegaards forskellige springture væk fra det pæne borgerlige liv bestod, da kun antydninger – og så en del lange tankestreger – peger i retning af, at han fordybede sig i andet end det teologiske pensum. For i *kapitel 3* er der nogle tremmer, han bryder igennem, og en fængslende forlovelse han springer væk fra for til sidst at ende i det, mange ville betegne som et endnu større indelukke, fordi den ensomme digtereksistens næppe kunne kaldes et virkeligt liv, men som ikke desto mindre resulterede i et værk, der er fuld af nerve og livskraft.

I *kapitel 4* er vi nået til livets alvor og til det mest alvorlige spring. Forinden skal vi dog til valgurnen, og det er ikke en årelang valgkamp, der går forud, for faktisk har vi kun et øjeblik til rådighed, som består i valgets øjeblik, hvor det gælder om at vælge rigtigt. Hvis det lykkes, så er der kun tilbage at stige op på springbrættet, sætte af – og Gud må vide, hvad der derefter sker, men Kierkegaard ved i hvert fald, at der under os er ikke mindre end 70.000 favne vand. Det er lidt mere end i guldfiskebassinet.

Så springer vi lidt i tiden eller oplever en helt anden form for tid, der altid er på spring, fordi den er oven over og uden om os, og fordi den bestandig gennemtrænger klokketiden, som vi kan måle os til. *Kapitel 5* tager os med til evigheden, for ifølge Kierkegaard er kun den tid, hvor evighed og timelighed krydser hinanden, værd at bruge tid på, og de punkter betegner han som øjeblikke. Hvis der er øjeblikke nok i vores liv, er der også nærvær at finde, og det er den eneste rigtige tid, vi har.

Nu da vi er blevet helt fortrolige med de store bevægelser, bliver næste spring en dobbeltbevægelse, der ikke skal forveksles med en dobbeltsaltomortale, skønt det kræver både sin mand og en vis fysik at nå så langt. Troens ridder er den gammeltestamentlige Abraham, der er villig til at ofre sin søn Isak, når Gud Herren befaler det. Det gør Herren i *kapitel 6*, og vi ser på det ufattelige, uforståelige og urimelige, som kun Abraham kan forstå eller rettere tro, nemlig at man på en og samme tid kan resignere og tro, og herved sætte sin egen elskede søns liv på spil. Måske skal det hurtigt føjes til, at Abraham aldrig nåede at ofre nogen, kun en vædder, der alligevel hang i det tætte krat med det formål for øje.

Da vi nu er sprunget ud eller ligger på de 70.000 favne vand, hvor man kun ligger godt, når man er et kristent og troende menneske, er det nærliggende at se på, hvordan alting springer ud i naturen, og det tilsyneladende uden de store beslutninger eller valg. Det bliver der plads til i *kapitel 7*, hvor vi skal botanisere lidt, idet Kierkegaard anbefaler, at vi må lære at være som liljen på marken og fuglen under Himlen, så vi kan leve et liv i troen og opdage, at det at tro er at leve. Dermed bliver det også slut med al den indvortshed, for vi skal til at tænke på andre; på alle andre end os selv. Det vil sige ethvert menneske, som jeg møder, finder eller hører om, og det betyder min næste.

Det næste er nemlig, at vi skal ud og gøre tro til handling eller udføre kærlighedens gerninger, hvilket vi lige når i *kapitel 8*, hvor vi står på spring for næsten. At slutte af, når man er bedst i gang, er på en måde meget kierkegaardsk, for han holdt ikke af stilstand, men mente, at alting var i evig bevægelse eller aktualitet.

Forhåbentlig har Kierkegaards tanker også for læseren sat noget i bevægelse, og så er det op til denne at springe videre rundt i det kierkegaardske tankeunivers og at beslutte sig for at ville finde sig selv. En beslutning er i og for sig både en begyndelse og en slutning, for først når man har besluttet sig for noget, kan man begynde det, og med beslutningen har man også afsluttet refleksioner angående andre muligheder. Her afsluttes indledningen og dermed tager fortællingen om Søren Kierkegaard sin begyndelse.

